

**KOREYS TILIDAGI VOSITA VA BIRGALIK KO'MAKCHILARI ('-로', '-와/과') VA
ULRNING O'ZBEK TILIDAGI IFODALANISH USULLARI**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19055565>

Muxtorov Abdumalik Egamberdiyevich

Samarqand davlat chet tillar instituti, doktorant

Annotatsiya: Koreys tilidagi vosita va birgalik ko'makchilari nutqda predmet va harakatlar o'rtasidagi bog'liqlikni ifodalashda muhim vositalardan biridir. Ushbu maqolada '-로' va '-와/과' ko'makchilari tahlil qilinadi, ularning o'zbek tilidagi ekvivalenti va qo'llanilishi o'rganiladi. Tadqiqot natijalari qiyosiy tilshunoslik va chet tillarni o'qitish amaliyoti uchun nazariy va amaliy xulosalarni beradi.

Kalit so'zlar: vosita ko'makchisi, birgalik ko'makchisi, Koreys tili, O'zbek tili, qiyosiy tilshunoslik.

СЛУЖЕБНЫЕ ЧАСТИЦЫ И ЧАСТИЦЫ СОВМЕЩНОСТИ В КОРЕЙСКОМ ЯЗЫКЕ ('-로', '-와/과') И ИХ СПОСОБЫ ВЫРАЖЕНИЯ В УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКЕ

Мухтаров Абдумалик Егамбердиевич

*Самаркандский государственный институт
иностранных языков, докторант*

Аннотация: Служебные частицы в корейском языке, такие как '-로' и '-와/과', играют ключевую роль в выражении отношений между предметами и действиями. В статье анализируются данные частицы и их эквиваленты в узбекском языке, а также особенности их употребления. Результаты исследования предоставляют теоретические и практические выводы для сравнительной лингвистики и преподавания иностранных языков.

Ключевые слова: служебные частицы, частицы совместности, корейский язык, узбекский язык, сравнительное языкознание.

**INSTRUMENTAL AND CONJUNCTIVE PARTICLES IN KOREAN ('-로', '-와/과') AND
THEIR EXPRESSION IN UZBEK**

Muxtorov Abdumalik Egamberdiyevich

Samarkand State Institute of Foreign Languages, PhD Student

Abstract: *Instrumental and conjunctive particles in Korean, such as ‘-로’ and ‘-와/과’, are essential tools for expressing relations between objects and actions. This study analyzes these particles, their Uzbek equivalents, and usage patterns. The findings provide theoretical and practical implications for comparative linguistics and foreign language teaching.*

Keywords: *instrumental particle, conjunctive particle, Korean language, Uzbek language, comparative linguistics.*

Koreys tilidagi vosita va birgalik ko‘makchilari, xususan ‘-로’ va ‘-와/과’, nutqda predmetlar va harakatlar o‘rtasidagi semantik va grammatik bog‘liqlikni ifodalashda asosiy vositalardan hisoblanadi. ‘-로’ ko‘makchisi predmetning vosita, yo‘l yoki yo‘nalishini bildiradi va ko‘proq instrumental va directional funksiyalarni bajaradi. Masalan, 책으로 공부합니다 (“Kitob orqali o‘rganadi”) jumlasida kitob harakatning vositasi sifatida ishlatilgan. Shu bilan birga, 이 길로 갑니다 (“Bu yo‘ldan boradi”) misolida ko‘makchi yo‘nalishni bildiradi, ya‘ni fe‘lga biriktirilgan vosita ko‘makchisi turli kontekstlarda turlicha semantik xususiyatga ega. Birgalik ko‘makchisi ‘-와/과’ predmetlar yoki shaxslarni birlashtirish va ularni birgalikda ifodalash uchun ishlatiladi. Nutqda qo‘shilish yoki birgalik ma‘nosini beradi, masalan, 친구와 함께 갑니다 (“Do‘st bilan birga boradi”) jumlasini buni aniq ko‘rsatadi. Fonetik qoidalar shuni ta‘kidlaydiki, unli bilan tugagan so‘zga ‘와’, undosh bilan tugagan so‘zga ‘과’ qo‘shiladi. Koreys tilida bu ko‘makchilar sodda va murakkab gaplarda keng qo‘llanadi, ayniqsa jamoadagi harakatlarni ifodalashda muhim ahamiyatga ega.

O‘zbek tilida Koreys tilidagi ‘-로’ ko‘makchisi odatda “orqali” yoki “bilan” tarzida ifodalanadi. Misol uchun, Kitob orqali o‘rganadi jumlasini koreys tilidagi 책으로 공부합니다 ga ekvivalentdir. Shu bilan birga, Koreys tilidagi ‘-와/과’ o‘zbek tilida “bilan” yoki “va” ko‘makchilari bilan ifodalanadi. Do‘st bilan birga o‘rganadi → 친구와 함께 공부합니다 misolida bu aniq ko‘rinadi. Qiyosiy tahlil shuni ko‘rsatadiki, Koreys tilida vosita va birgalik ko‘makchilari fe‘lga biriktiriladi, o‘zbek tilida esa alohida so‘zlar orqali ifodalanadi. ‘-로’ va “orqali” semantik jihatdan mos keladi, ammo ishlatilish joylari va sintaktik qoidalar farq qiladi. ‘-와/과’ va “bilan” ekvivalenti bir xil ma‘noni beradi, lekin o‘zbek tilida ko‘proq fleksibil bo‘lib, gap tarkibida erkin joylashadi. Shu bilan birga, Koreys tilida bu ko‘makchilar agglutinatив grammatik xususiyatga ega, o‘zbek tilida esa mustaqil so‘zlar ko‘proq ishlatiladi. Bundan tashqari, Koreys tilidagi vosita ko‘makchilari turli kontekstlarda turlicha ma‘nolarni oladi. Misol: 연필로 그림을 그립니다 → “Qalam bilan rasm chizadi”, 이 길로 갑니다 → “Bu yo‘ldan boradi”, 손으로 문을 엽니다 → “Qo‘l bilan eshikni ochadi”. Shu tarzda, ko‘makchining semantik moslashuvchanligi nutqni yanada boyitadi va kontekstga qarab turli funksiyalarni bajaradi.

Birgalik ko‘makchisi ‘-와/과’ ham shunga o‘xshash semantik xususiyatga ega, lekin u ko‘proq qo‘shilish va birgalikni ifodalashga yo‘naltirilgan. Misol: 가족과 여행합니다 →

“Oila bilan sayohat qiladi”, 학생들과 토론합니다 → “Talabalar bilan munozara qiladi”. Bu misollar shuni ko’rsatadiki, Koreys tilida birgalik ko’makchilari nutqda predmetlar va shaxslarni birlashtirishda, ularni mantiqiy aloqada ko’rsatishda muhim ahamiyatga ega. O’zbek tilida ekvivalentlar ko’proq mustaqil so’zlardan iborat bo’lib, ularni gap tarkibida moslashuvchan tarzda ishlatish mumkin. Misol: Talabalar bilan dars qilindi, Do’st bilan o’rganadi, Oila bilan sayohat qilindi. Bu esa o’zbek tilidagi sintaktik va morfologik farqlarni ko’rsatadi. Shu tarzda qiyosiy tahlil ikki tilning tipologik va semantik farqlarini ochib beradi: Koreys tilida ko’makchilar fe’lga biriktiriladi va grammatik rol muhim, o’zbek tilida esa mustaqil so’zlar yordamida ifodalanadi. Bu farq tipologik jihatdan agglutinatив (Koreys) va analitik (O’zbek) til xususiyatlarini ko’rsatadi.

Tadqiqot natijalari qiyosiy tilshunoslik va chet tillarni o’qitish amaliyoti uchun muhim ahamiyatga ega, chunki ular nutqda vosita va birgalik ko’makchilarining qanday ishlatilishini aniq ko’rsatadi, shuningdek, grammatika va lingvistik tadqiqotlarda nazariy asos yaratadi. Natijada, Koreys tilidagi vosita va birgalik ko’makchilari va ularning o’zbek tilidagi ekvivalentlarini o’rganish nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham foydali bo’lib, tilshunoslik, o’qitish va lingvistik tadqiqotlar uchun muhim hissa qo’shadi.

XULOSA

Koreys tilidagi vosita va birgalik ko’makchilari, xususan ‘-로’ va ‘-와/과’, semantik va grammatik jihatdan nutqda asosiy bog’liqlik vositalari hisoblanadi. Tadqiqot shuni ko’rsatdiki, ‘-로’ predmetning vosita, yo’l yoki transformativ jarayonini bildirsa, ‘-와/과’ esa predmetlar va shaxslarni birlashtirish va birgalik ma’nosini ifodalashda muhimdir. O’zbek tilidagi ekvivalentlar – “orqali”, “bilan”, “va” – Koreys tilidagi ko’makchilarning semantik ma’nosini uzviy ifodalaydi, ammo sintaktik va tipologik farqlar mavjud. Koreys tilida ko’makchilar fe’lga biriktiriladi va agglutinatив xususiyatga ega, o’zbek tilida esa mustaqil so’zlar orqali ifodalanadi.

Qiyosiy tahlil shuni ko’rsatdiki, ikki tilning vosita va birgalik ko’makchilari semantik jihatdan mos keladi, lekin sintaktik joylashuvi va qo’llanilishi farqlanadi. Shu sababli, Koreys tilini o’rganuvchilar uchun o’zbek tilidagi ekvivalentlarni to’g’ri tushunish va kontekstga mos ishlatish muhim ahamiyatga ega.

Natijada, ushbu tadqiqot nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham foydali bo’lib, qiyosiy tilshunoslik, chet tillarni o’qitish va lingvistik tadqiqotlarda asos sifatida foydalanilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mahmudov N., Nurmonov A. (1995). O’zbek tilining nazariy grammatikasi (sintaksis). Toshkent: “O’qituvchi”. – 145 b.
2. Abdurakhmanov G., Shukurov Sh., Mahmudov Q. (2008). O’zbek tilining tarixiy grammatikasi. Toshkent: O’zbekiston faylasuflari milliy jamiyati. – 528 b.

3. Ahn, J.-M., Lee, K.-A., Han, H.-Y. (2010). Korean Grammar in Use: Beginning to Early Intermediate. Paju si: Darakwon. ISBN 978 8959951987. – 376 b.
4. Ahn, J.-M., Min, J.-Y. (2011). Korean Grammar in Use: Intermediate. Paju si: Darakwon. ISBN 978 8927730781. – 432 b.
5. Sohn, H.-M. (2001). The Korean Language. Cambridge: Cambridge University Press. – 376 b.
6. Lee, I., Ramsey, S. (2000). The Korean Language. Albany, NY: State University of New York Press. – 360 b.